

MØTREFERAT

Emne	Samarbeid mot svart økonomi
Møtedato og tid	Tirsdag 26. februar 2019, 1300-1530
Sted	KS, Oslo
Tilstede	Marta Johanne Gjengedal, Skatteetaten (fra sak 3) Ida Moen, Skatteetaten Jonas Bals, LO Steinar Krogstad, LO/Fellesforbundet Ellen Mulstad, NHO Jørgen Leegaard, NHO/BNL Siri Westgård, KS Goran Scekcic, YS
Forfall	Hedvig Bjørgum, Unio
Møteleder	Ida Moen / Marta Johanne Gjengedal
Referent	Jon Arild Ruud / Karl Børre Reite

1. Ny situasjonsbeskrivelse Arbeidslivskriminalitet fra NTEAS

Jørgen Steen, leder for NTEAS, presenterte den nye situasjonsbeskrivelsen over arbeidslivskriminalitet. Han presiserte at rapporten primært utarbeides som styringsverktøy for toppledelsen i kontrolletatene.

Situasjonsbeskrivelsen er basert på etatenes informasjonsbehov. Informasjonsbehovet er styrt av felles mål- og resultatstyring, men først og fremst innmeldte og avdekkede kunnskapshull. NTEAS er de eneste som har hjemmel til å hente og sammenstille data fra alle etater (men ikke dele dataene videre).

Presentasjonen er vedlagt referatet.

2. Lokale initiativ mot svart økonomi/arbeidslivskriminalitet.

Steinar Krogstad innledet om hvordan disse initiativene kan styrke vårt arbeid. Uropatruljen startet i Trondheim, og det etableres stadig flere. Det er ulike opplegg, ulike organisasjoner og ulike møtesteder.

Bakgrunnen for satsingen var at tilsynsetatene ikke var tett nok på de ulike delene av byggebransjen. Man hadde behov for å ha noen som egenhendig kunne hente inn tips.

I Trondheim startet uropatruljen som et spleiselag mellom forskjellige foreninger knyttet til byggenæringen. Nå er det mindre oppsøkende virksomhet og mer tips kommer inn. Det oppleves at tilsynsetatene nå er mer positivt innstilt til aktiviteten og at samarbeidet har kommet inn i en nye fase. Bedre dialog og det kommer gode tips løpende.

Deretter startet man opp i Oslo, og deretter flere steder i landet.

Forskjellige varianter med forskjellige parter. Samarbeidene er selvstyrt av lokallagene som har gått inn som parter. Flere får også offentlig støtte.

SMSØ-sekretariatet har utarbeidet en oversikt over kjente lokale initiativ mot svart økonomi/arbeidslivskriminalitet, se vedlegg.

Det er risiko for at det er i ferd med å oppstå spenning mellom nasjonale tiltak/satsinger og lokalt initierte tiltak. Flere steder sitter de samme organisasjonene som eiere/aktører i parallelle tiltak nasjonalt og lokalt.

Vedtak: SMSØ-sekretariatet får mandat om ta en samtale om eventuelle parallelle forebyggebyggende tiltak/skolesatsinger med Fair Playene for å avstemme hverandres mandat.

3. Bestillerrollen

Det pågår arbeid bl.a med å videreutvikle seriøsitetsbestemmelsene i bygg. I tillegg er det ambisjoner om å lage en nasjonal modell. Dette påvirker ikke enigheten i SMSØ om de strategiske grepene. Det vil ikke bli gjort endringer/justeringer i de strategiske grepene før vi ser utfallet av andre prosesser.

Vedtak: SMSØ (og Difi/DFØ) står fortsatt samlet bak de 10 strategiske grepene slik de foreligger i dag.

Det er behov for veiledning i hvordan man kontrollerer andre kontraktskrav enn lønns- og arbeidsforhold. Dette gjelder først og fremst kravene til faglærte og lærlinger. BNL/EBA er i ferd med å lage et utkast på området i løpet av våren. De vil også se på hvordan metoden kan tas i bruk utenom byggenæringen.

Vi bør videre følge med på evalueringen av lovens lærlingkrav, og hvordan dette skal se ut i fremtiden.

Vedtak: Arbeidsgruppen Bestillerrollen bes ta utgangspunkt i forslaget fra BNL/EBA ved utvikling av en metode for telling av faglærte og lærlinger.

NHO har utviklet et verktøy for B2B. SMSØ-arbeidsgruppen har påvirket innholdet. Verktøyet inneholder 8 råd mot a-krim, refleksjonsoppgaver, lovtekst, forslag til grep bedriften kan ta, samt konkrete formuleringer til bruk i kontrakter.

Verktøyet fremstår som godt egnet for ren B2B og inneholder alt det grunnleggende. Imidlertid er det to forhold som trenger utdypning:

- verktøyet tar ikke høyde for at bestilleren "på toppen" kan være en offentlig innkjøper, og at kontraktskrav dermed må videreføres
- verktøyet tar ikke høyde for at enkelte bransjer/næringene kan ha behov for mer detaljert veiledning

Begge disse forholdene kan "repareres" ved å vise til bransjevise veiledere (f.eks i bygg) og til informasjon på anskaffelser.no om lønns- og arbeidsforhold i offentlige anskaffelser.

Det er ikke behov for SMSØ å utvikle noe eget på B2B.

Vedtak: SMSØ anbefaler at bedrifter bruker NHOs a-krimverktøy for å unngå arbeidslivskriminalitet i sine kontrakter. I tillegg anbefaler vi å supplere med bransjevise veiledere der det er utarbeidet, samt informasjon på anskaffelser.no når kontrakten inngår som en del av en offentlig anskaffelse.

4. Barn og unge

Skatteetaten har opp gjennom årene bidratt i ulik grad til opplæring av mannskapene på LOs sommerpatrulje. Dersom dette behovet fortsatt finnes, vil LO etterspørre dette fra Skatteetaten. Målet er å få på plass en pakke som dekker alle fylkenes behov.

Sommerpatruljen bør vurderes som tema på de fylkesvise SMSØ-møtene i 2. kvartal.

Vedtak: Sekretariatet bes følge opp kontakten mellom LO, Skatteetaten og de fylkesvise SMSØene

Arbeidsgruppen foreslår at tiltaket Vårt lokalsamfunn bør videreføres. Aksjonen i 2019 var god, men ikke på høyde med tidligere år. Vi møtte ca 2000 elever, noe som er en halvering fra året før. Formålet er godt og det oppleves som meningsfullt å delta.

Rekruttering direkte via partenes kommunikasjonsavdeling fungerte ikke godt nok. Deltakere som var med i 2018 fikk ikke informasjon. De fleste veilederne kom fra Skatteetaten, et mindre antall fra LO og kun enkeltpersoner fra de andre organisasjonene. I motsetning til tidligere år tok SMSØs veiledere kun "skatteøkta" mens andre (Ungt entreprenørskap/læreren) tok resten av dagen. Bakgrunnen var at dette skulle gjøre det lettere å få veiledere. Tilbakemeldingen er at dette er tungvint. Man får bedre kontakt og bedre resultat av å legge inn en hel dag.

Samtidig er det behov for å rekruttere andre enn "ansatte på regionkontoret", f.eks tillitsvalgte og ledere fra bedrifter og etater. Tiltaket bør forankres bedre, flere parter bør delta og det bør være en bedre ramme rundt planleggingen.

Vedtak: Sekretariatet bes om å komme med et fremlegg til en forbedret Vårt lokalsamfunn-aksjon høsten 2020. Rekrutteringen skal knyttes tettere til de fylkesvise SMSØ-ene.

Skatteetatens innsats mot barn og ungdom

Arbeidet med Skatteetatens strategi for forebyggende arbeid mot barn og ungdom er i gang. SMSØ-arbeidsgruppen har vært involvert og tidligere arbeid slik som risikobildet ungdom legges til grunn for arbeidet. Det er forventet en rapport i løpet av året. Foreløpige konklusjoner tyder på at det mangler en innsats mot ungdom +-25 år, altså "når voksenlivet starter".

Vedtak: Sekretariatet bes om å holde arbeidsgruppen Ungdom løpende oppdatert om Skatteetatens strategiarbeid for forebyggende arbeid mot målgruppen.

5. Privatmarkedet

Arbeidsgruppen har sett på hvordan vi kan få ut handlehvitt-budskapet på en bedre måte. Blant temaene som diskuteres er bruk av sosiale medier, nødvendige endringer i dagens handlehvitt-løsning ut fra brukertest, planlegging av tverretatlig workshop osv. I tillegg er bedriftsmodulen "Våre kunder handler hvitt" presentert, bl.a med banneret som kombinerer Våre kunder handler hvitt og Godkjent lærebedrift.

Vedtak: Tas til orientering

SMSØ har sammen med Skatteetaten gjennomført undersøkelsen Svart arbeid i privatmarkedet ca toårlig siden 2009. Den er sentral i arbeidet vårt og har hittil vist en nedgang når det gjelder folks holdning til svart arbeid. Det er planlagt en ny versjon av spørreundersøkelsen. Feltarbeid i vår, lansering rundt Arendalsuka.

Spørreundersøkelsen gjennomføres av Opinion og har tradisjonelt hatt 2000 respondenter i et landsrepresentativt utvalg. Det samarbeides med Skatteetatens analysemiljø opp mot etatens øvrige undersøkelser på svart økonomi, slik at de utfyller hverandre.

Arbeidsgruppen Privatmarkedet er forespurt om å komme med innspill til undersøkelsen. BNL har kommet med noen innspill vedrørende lærlinger og HMS-kort. De foreslår videre (i tillegg til undersøkelsen) å gjennomføre dybdeintervjuer med noen som har jobbet svart.

I forbindelse med utviklingen av den tverretatlige veiledningstjenesten på handlehvitt ser vi at publikum i svært liten grad oppsøker informasjon om hvordan man bør handle hvitt. Trafikken på handlehvitt og hos etatene går opp i forbindelse med kampanjer, i stedet for å variere etter brukerens (antatte) behov. Vi trenger mer kunnskap om hvorfor forbrukerne ikke søker informasjon, eventuelt ikke finner eller forholder seg til informasjon. Spørsmål om dette bør tas inn i undersøkelsen.

Vedtak: Sekretariatet vurderer eventuelle innspill og iverksetter arbeidet med undersøkelsen. Sekretariatet sender ut en påminnelse om innspill til undersøkelsen.

Tverretatlig oppdrag forankret i Forbrukermeldingen:

Skatteetaten har mottatt et oppdrag fra FIN, forankret i

Forbrukermeldingens kapittel om svart økonomi og a-krim. Oppdragene er:

- Å støtte vurderingen av hvorvidt eBevis kan og bør benyttes i forbrukermarkedet

MØTEREFERAT

- Å sammen med SSB og NAV gjøre A04 (forenklet a-melding for arbeid i hjemmet) enklere, mer tilgjengelig og brukervennlig, og
- Å sammen med parter som Forbrukerrådet, Arbeidstilsynet, NAV og SMSØ få på plass en tverretattlig veiledning på handlehvitt.no i løpet av 2020

Det er det tredje deloppdraget som direkte involverer SMSØ.

Arbeidsgruppen på privatmarkedet holdes involvert i arbeidet med oppdraget, men arbeidet er igangsatt og ledes fra Skatteetaten. Foreløpig er det gjennomført en brukertest av dagens løsning på handlehvitt.no og det er gjennomført en workshop sammen med de andre etatene og representanter fra partene. Forbrukerrådet vil ikke være en del av gruppen, men vil bidra der det er mulig ut fra kapasitet og rolle.

Vi er tidlig i arbeidet. Likevel ser vi en retning i arbeidet. Det er behov for å samordne en del informasjon. F.eks er det forskjell på arbeidsgiverbegrepet hos de forskjellige etatene, det er forskjellig oppfatning av hvilke konsekvenser det har at leverandøren er næringsdrivende/ansatt, og forskjellige oppfatninger av huseierens/forbrukerens ansvar

Det ser ut som om det er et behov for å veilede mindre presist. Hittil har etatene (og andre) ønsket å gi forbrukeren det nøyaktige og 100 % korrekte svaret. Enkle tester viser at dette er svært vanskelig eller nærmest umulig. Ofte vil små endringer i faktum gi store konsekvenser for huseieren. I stedet for å gi forbrukeren det 100 % riktige svaret (og ta feil), bør vi heller gi de gode rådene på hva du bør gjøre (og treffe godt).

Vedtak: Sekretariatet holder arbeidsgruppen Privatmarkedet løpende oppdatert om arbeidet med oppdragsbrevet, og involverer arbeidsgruppen ved behov

6. Samfunnsdebatten

Rammene for SMSØs innsats under Arendalsuka legges opp mer eller mindre tilsvarende det vi har hatt tradisjon for de senere årene:

- Stand på Sam Eydes-plass
- Den store Skattejakten onsdag formiddag
- Svarte natta i Bakgården onsdag kveld
- Mulighet for ett/flere arrangement i tillegg
- Demokrati-sti på stand fredag (for ungdomskole/vgs)

Vi har fått inn enkelte forslag til tema:

- Organisert arbeidsliv eller organisert kriminalitet?
- Lønnsinntaker eller næringsdrivende i det nye arbeidslivet?
- Ikke definerte tema knyttet til arbeidsgruppene våre

Vedtak: Sekretariatet arbeider primært videre med temaet "Organisert arbeidsliv eller organisert kriminalitet" som tema på Svarte natta, onsdag kveld. Oppdatert skisse for samlet aktivitet på Arendalsuka legges fram på neste møte.

SMSØs handlingsplan tar utgangspunkt i at vi skal arbeide forebyggende og holdningsendrende mot svart økonomi, og at arbeidet skal bidra til ordnede forhold for arbeidstakerne, rettferdig konkurranse og finansiering av velferdsstaten.

Å rette tiltak mot ungdom, forbrukere og innkjøpere bidrar til dette. Det har også vist seg et behov for å ha et særlig søkelys på byggenæringen, særlig i kombinasjon med digitalisering på tvers av aktør. I tillegg er det viktig å samle kompetanse på kommunikasjon.

Det har kommet forslag til ett nytt punkt: Arbeids- og tjenesteinnvandrere: Bakgrunnen er å se på hvordan vi kan bidra til å forebygge svart arbeid hos utenlandske arbeidstakere, samt å gjøre det lettere for de å ivareta sine rettigheter og plikter.

Imidlertid har vi allerede denne formuleringen i handlingsplanen:
Vi skal arbeide for at det skal være lett for nye næringsdrivende og nye ansatte i risikobransjer å handle rett.

Dette inkluderer både utenlandske arbeids- og tjenesteinnvandrere og andre målgrupper som har vært diskutert f.eks lønn/næring i deler av det nye arbeidslivet. Det settes derfor ikke opp et nytt punkt, men heller utvikle denne delen under a-krimpunktet.

- Inndelingen av handlingsplanen slik den fremstår i dag er god og videreføres.
- Det bør ryddes i innholdet i hvert enkelt punkt, bl.a fjerne ferdige tiltak og beskrive ambisjonsnivået fremover
- Punktet "Nye næringsdrivende og ansatte i risikobransjer" bør utvikles

Vedtak: SMSØ viderefører hovedpunktene i dagens handlingsplan for 2020-2022. Sekretariatet legger frem den nye planen på neste møte.

7. Seriøsitet i byggenæringen (SiB)

DigØk er et mulighetsstudie som ser på mulighetene for å utnytte den digitaliseringen som skjer i samfunnet i dag. Kan det etableres sikre kjeder på tvers av aktør som bidrar til å redusere kriminelles handlingsrom og å sikre etterlevelse? Dette kan gi mindre behov for å flytte informasjon til kontrollstatene og redusere myndighetenes appetitt på å samle inn informasjon.

Dette er et stort og omfattende arbeid. Det er ønskelig benytte byggenæringen som en pilot i dette arbeidet. Deltagende parter i SiB er invitert både til å utvikle

MØTREFERAT

innhold og retning og til å fungere som en ekstern styringsgruppe for et pilotprosjekt for byggenæringen.

I styringsgruppen for SiB var det stor enighet om at DigØk er en tilnærming som passer godt innenfor SiBs mandat. Alle partene tilkjennga et ønske om å bidra også i utviklingsarbeidet.

I tillegg til DigØk skal det også vurderes om det er andre tiltak som kan gjennomføres på kortere tid og med begrenset ressursbruk. Dette blir tema på neste møte i styringsgruppen.

Det er også ønskelig at styringsgruppen for SiB behandler høringen fra Byggkvalitetsutvalget og kommer med forslag til svar som legges fram på neste møte i SMSØ.

Vedtak: *DigØk vil i kommende periode være SiBs hovedsatsing. Alle parter inviteres til deltagelse i workshoper. Styringsgruppen i Seriøsitet i byggenæringen (SiB) skal fungere som ekstern styringsgruppe for pilotprosjektet: "Digitalisering på tvers av aktør i byggenæringen".*

Høringen fra Byggkvalitetsutvalget tas opp på første møte i SiB.

8. Eventuelt

Ingen saker